

به نام یزدان دانا و توانا

پیام آموزشی 1

آیا کلماتی که در ظاهر متضاد هم نیستند ولی با توجه به معنی در جمله دو مفهوم متضاد را می‌رسانند تضاد وجود دارد؟ برای مثال:

زگهواره تا گور دانش بجوی : در اینجا گهواره مفهوم ابتدای راه و زندگی و گور هم انتهای راه زندگی را می‌رساند.

به این دسته از کلمات **متقابل** می‌گویند. چون متضادهای در مقابل هم قرار می‌گیرند و نمی‌توانند جای هم باشند مانند: پایین و بالا. تضاد زمانی است که با بودن یکی، دیگری نباشد اما اینجا هر دو می‌توانند بیایند درست مثل زن و مرد که مقابل هم هستند و در کنار هم می‌آیند نه ضدهم.

انواع تضاد:

1) تضاد مدرج: در این نوع تضاد صفت‌ها قابل درجه بندی هستند مانند: سرد و گرم، بزرگ و کوچک، پیر و جوان و...

2) تضاد معنایی (مکمل یا دو عضوی): در این نوع تضاد نفی یکی موجب اثبات دیگری است مانند: مرده و زنده، زن و مرد، روشن و خاموش، باز و بسته و...

3) تضاد واژگانی (باوند منفی ساز): آگاه و نا آگاه، بادب و بی ادب، دانا و نادان و...

4) تضاد ضمنی: یعنی دو کلمه در اصل با هم متضاد نیستند ولی در ضمن سخن که با هم ذکر می‌گردند یک ترکیب متضاد می‌سازند. مانند: فیل و فنجان، راه و چاه، کارد و پنیر و...

5) تضاد یا تقابل دو سویه: زن و شوهر، خرید و فروش، و...

6) تضاد یا تقابل جهتی: شمال و جنوب، مغرب و مشرق و...

7) تضاد ایجاب و سلب : رفتن و نرفتن و ماندن و نماندن و ...

8) تضاد نمادین: آن است که هنرمند به کمک نمادها و معانی رمزی بین واژگان تضاد برقرار کرده است.

الف) تا کی آخر چوبنفشه سرغفلت در پیش
حیف باشد که تو درخوابی و نرگس بیدار
بنفشه نماد انسان های غافل و نرگس نماد انسان های بیدار و هوشیار است.

ب) کس نیاید به زیر سایه ی بوم
ور همای از جهان شود معدوم
بوم نماد بدبختی و هما نماد خوشبختی است.

9) تضاد مجازی- کنایی : اگر طرفین تضاد در معنای قاموسی و حقیقی خود مخالف هم نباشند بلکه در معنای مجازی با یکدیگر مخالف باشند ، تضاد مجازی نام دارد.مانند:

الف) چو آهنگ رفتن کند جان پاک
چه برتخت مردن ، چه بر روی خاک
تخت مجاز از قدرت و ثروت و خاک مجاز از فقر و تهی دستی است.

ب) یکی را به سر بنهد تاج تخت
یکی را به خاک اندر آرد زتخت
مصراع اول کنایه از خوشبخت کردن و مصراع دوم کنایه از ذلیل کردن است.

10) تضاد ترکیبی (اضافی / وصفی): اگر طرفین تضاد به صورت ترکیب اضافی یا وصفی (حتی مقلوب آنها) در کلام ، هنرمندانه ظاهر شده باشد ، تضاد ترکیبی نامیده می شود .مانند :

الف) ای پدر، کوتاه خردمند به از نادان بلند.

ب) آن شنیدی که لاغری دانا
گفت باری به ابلهی فربه

اسب تازی اگر ضعیف بود
همچنان از طویله ای خربه

گروه ادبیات دوره ی متوسطه ی اول

استان خوزستان